HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מיקל. מע"ג דמשני לה סבר דמקפיד לימים מידי דלא חסר ליה: דאמר מר. רבה בר נחמני רבים דאמר גדלו בניתו: דפסבור. שמעשה בורה שלא ישמעו זרעוניו: ליזרע [שפת] חטין וכו'. ה"ג פסק עמו חטין שמא הוא זרעה חטין בשנה שעברה ואם יזרענה זה שעורין נמלא זה מקלקלה: דלא כריב ושני. מרשה לאחר קנילה ושינה בשעת הזרע: מאני לה רב יהודה לרבין. במתני' תנוחה זרועה קטנית: הא לן והא להו. מתני' בע"י קאי שהיא מקום הריס ומיכא למיקם לכחשא דארעא מן השתא בשבל קיימין שהיא מלוחה וטבועה בשלעי המים ולימא למיקם לכחשא דארעא הלכך משנה בכל מקום שילה מקטנית לתבואה ומתבואה לקטנית ור"ש חוסר כלאיים: מחלי דבי ליפנא. שחליס שקורין קריש"ן הגלילים בין הפשתן: אין בהן משום גזל. לכל הפח ועוקרן לפי שהוא משניח את הבעלים שמפקידים פשתן יותר על דמיה: ואם עומדים על גבול. הערוגה שאין עומדין בתוכה: יש בהם משום גזל. דלא מפקדי: הוקשו לזרע. לותן שחליס שעמדו בפשתן ימים רבים עד שנגמר גידוליהן שוב אין עקירתן מועלת לפשתן ויש בהן משום גזל: דילי דילך דילך דילי. יש בחילוקי שהפירות שלך וכחילוקיך שהפירות שלי שהדומיו זו לזו קמוכות והמלרים גבוהים ולילנות נטועין בהם יש מהן נטועין בשלי שהרשיהן בפפו וכנו כולן לתוך שלך ויוקרן משלך ויש בשלך שנוטין לתוך שלי ויוקרים מהרלי: וגבגו בני מלרת וכו' נוטה לכאן לכאן. נוטין הרשין לשלה זו הפירות שלו: בממנה כל המלר. שנוטין הרשין לכאן ולכאן: דחלי טוניה. משל פירותיו ועפיו נוטה לצד החחד: פנוג לכי. טול החה חציו שלך ואני חציו שלי: פנוג לכי. לעבר רוחב השדה חלוק החילן הם עומדת השדה מזרח ומערב יחלוק חותו החילן לפון ודרום: לא חזכו. לא תקנה שדה הסמוכה לעיר שעין בני שלם שולטת בה תמיד: אסור לאדם כו'. שלא יפסידנה בעין הרע: קרובין לעיר. שלא יהא טורח להכניס פירות: ספק נדה. וכ"ש ודאי: אמר להו. ר' אבא רבי יוחנן לא אמר הכי: סמוך לשולחנך. כלומר סמוך לביתך שלא תלטרך להרחיק בשדות. והאי דנקט שולחנך שהוכל בדוק עלמך לפני חכילה ולאחר חכילה כדאמר בשבת (דף מג.) כדאמינא הנלרך לנקביו וחוכל דומה לתנור שהסיקוהו על גבי חפרו ואחר חכילה שהאוכל דוחק ומוליא את המעוכל ואם יהא לריך להרחיק פעמים שהעמוד חוזר ובא לידי הדרחק. אבל בית הכנסת סמוך לביתו לר' יוחנן לאו מעליותא היא: ר' יוחנן נטעמיה. דאמר במכלת סוטה (דף כב.) שכל פסיעות שאדם פוסע בדרך למדנו ירלת חטא מבחולה וקיבול שכר מלמינה שאמרה לו ולא שכר פסיעות יש אם יש בית הכנסת בשכונתי ואני בוה לבית מדרשך להתפלל: משונאין. שיש שנה שלוקה בגפנים וביתים ואין לוקה בחבואה ויש שנה שלוקה בזו ולא בזו ואחר לו פליטה: לא

מיקל אמר אביי טעמא דרבן שמעון כדמר דאמר מר האי מאן דניחא ליה דתתבור ארעיה ליזרעה שתא חטי ושתא שערי שתא שתי ושתא ערב ולא אמרן אלא דלא כריב ותני אבל כריב ותני לית לן בה: תבואה לא יזרענה קטנית [וכו']: מתני ליה רב יהודה לרבין [א] אתבואה יזרענה קטנית א"ל והא אנן תנן תבואה לא יזרענה קטנית א"ל לא קשיא [ב]הא לן והא להו א"ל רב יהודה לרבין בר ר"נ רבין אחי [ג]הני תחלי דבי כיתנא אין בהם משום גזל [ד]עומדות על גבולין יש בהן משום גזל [ה]ואם הוקשו לזרע אפילו דבי כיתנא נמי יש בהם משום גזל מ"ט מאי דאפסיד אפסיד א"ל רב יהודה לרבין בר ר"נ רבין אחי הני דילי דילך ודילך דילי [ו] נהוג בני מצרא אילן הנוטה לכאן לכאן והנוטה לכאן לכאן דאיתמר אילן העומד על המיצר אמר רב הנוטה לכאן לכאן והנוטה לכאן לכאן ושמואל אמר [ז]חולקין מיתיבי אילן העומד על המיצר יחלוקו תיובתא דרב [ח]תרגמא שמואל אליבא דרב בממלא כל המיצר כולו אי הכי מאי למימרא לא צריכא דתלי טוניה לחד גיסא ואכתי מאי למימרא מהו דתימא [ט]דא"ל פלוג הכי קמ"ל דאמר ליה מאי חזית דפלגת הכי פלוג הכי א"ל רב יהודה לרבין בר ר"נ רבין אחי לא תזבין ארעא דסמיכא למתא [י]דא"ר [יא]אבהו אמר רב הונא אמר רב [יב]אסור לו לאדם שיעמוד על שדה חבירו בשעה שעומדת בקמותיה איני והא אשכחינהו רבי אבא לתלמידיה דרב אמר להו מאי אמר רב בהני קראי [1]ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה [2]ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך ואמרו ליה הכי אמר רב ברוך אתה בעיר שיהא ביתך סמוך לבהכ"נ ברוך אתה בשדה שיהו נכסיך קרובים לעיר ברוך אתה בבואך [יג]שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעת ביאתך מן הדרך ברוך אתה בצאתך [יד]שיהו צאצאי מעיך כמותך ואמר להו ר' יוחנן לא אמר הכי אלא ברוך אתה בעיר שיהא בית הכסא סמוך לשולחנך אבל בהכ"נ לא [טו] ורבי יוחנן לטעמיה דאמר [טז]שכר פסיעות יש ברוך אתה בשדה שיהו נכסיך משולשין שליש בתבואה שליש בזיתים ושליש בגפנים ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם מה ביאתך לעולם בלא חטא אף יציאתך מן העולם בלא חטא

האי מאן דבעי דתתבור [ארעיה]. פי' נקונטי' שמקלקל שדה וקשה דלמלרה כך הוא לגזלות של עובדי לדמה שזורעים שנה חטין ושנה שעורין וכשזורעין חותה ג' שנים חטין לנופין או שעורין מתקלקלת וכן נמי משמע בשילהי חזקת הבתים (ב"ב דף נו.): **גבי חמר חמר מכלה חטין וחמר מכלה שעורין כדפי' רבינו שמואל התם שדהו לכך י"ל הפי מלן דבעי שתהא שדהו תשובה כשילוי היתה שנה אחת זורה כי כן דרך לזורעה שנה ולהוכירה שנה כדי שתחזור לכתה ממה שהוכחתה ליזרע שנת חטין ושנת שעורים ולכך לתר לשב"ג כשחמר לזרעה חטין שלא יזרע שעורים כי שמא משתקד זרעה שעורים ואי כריב ותני לית לן בה אם לא יאמר לשב"ג: הני תחלי דבי כיתנא אין בהם משום גזל.** יהושע שיהו מלקטין עשבים בכל מקום כלאמר בסוף פ' מרובה (ב"ק דף פט.) התם מיירי בעשבים שאין רלויים לאדם אלא לבהמה וכן משמע מדלא נקט ילקום אבל חחלי שהן מאכל אדם אסור אע"ג הוא שדה שהיא פשתן: **אילן העומד על המיצר.** פי' הקונטלס אינו מיוחד שפירש אילן שנטוע בקרקע שמוך למילר והשרשים נוטים בשל חבירו אלא נראה לפרש שהאילן עומד ממש על המילר שהוא של שניהם ואין השרשים מתפשטין לקרקעו של זה יותר משל זה לך הענפים נוטין יותר לשל אחד משם רב אמר הנוטה לכאן לכאן כיון שהשרשים שוים בשל זה כמו בשל זה אזלינן בתר הענפים מה שיש מן הענפים כנגד המילר מולקים והשאר לרשות שנוטין הוי הכל שלו ושמואל אמר מולקין אזלינן בתר השרשים שהם שוים כמו כן יהיו שוים בענפים אבל אי נטוע כולו ברשות אחד והענפים נוטים ברשות אחרים זהו שאמר ר' יוחנן בפ"ק דף יחפור (ב"ב דף כו: ושם ד"ה ואחד) מביא וקורא שעל מנת כן האחיל יהושע את הארץ שכל הענפים יהא לבעל השרשים ובהא מודו נמי רב ושמואל דשמעתין ופריך אילן העומד על המילר מולקים ומשני בממלא כל המילר כמו שהשרשים הן כולן על המילר כך הם הענפים ולהלי טעויה לאחד גיסא דקאמר לך שהענפים עוברים המילר אלא שיש פירות לצד אחד יותר מלצד אחרים מהו דתימא ניפלוג לגורכו של מילר קמ"ל דמולקין לרוחבו של מילר ושילהי הבית והעלייה (לקמן דף קיח:) לתנן אחי גיונות זו למעלה מזו וירק בינתים השרשים לכ"ע הם של עליון לפי שהם יונקים מגיונו אבל הנוף שהוא בחוץ התחתון לר' יהודה הוא של תחתון ולר"מ הוי לצד עליון דאמר עיקרו בתר עיקרו והתם פסיק לה"ר ולר"מ דאמר כל שיכול עליון לפשוט ידו וליטול הרי אלו שלו והיינו כר"מ והשתא מסתמא הפקיד לתחתון ונראה לפפי' לרב דלית ליה הכא שדי נופו בתר עיקרו קובר שפיר כר"מ דכיון דהתם כל השרשים כולן בצד עליון דין הוא למימר שדי נופו בתר עיקרו כלאמר נמי רבי יוחנן בשילהי לא יחפור ושמואל דאמר הכא חולקין יכול לפצור התם כרבי יהודה דלא אמר שדי נופו בתר עיקרו משום דרגילות למלות גיגתו עפר ולהשוותו אל גינת חבירו ועוד דאין כלל מן הנוף ברשות העליון אלא מיד שנראה חוץ לארץ הוא ברשות התחתון אבל בשמעתין רוב הנוף על המילר רק מעט מן הענפים נוטים לכאן ולכאן חוץ לרוחב המילר:

מסורת הש"ס

ס) [גרסת ה: וש"נ], ע) [שבת נב: וש"נ], ג) [לעיל ג, ז:], ד) כ"ב ב: ע"ש, ה) ס"ל כרבי מאיר וכן פוסק בב"ב כ ב, ו) [גרסת נה: סנהדרין קג.], ז) [תענית ו.], ח) [סוטה כב.],

תורה אור השלם

1 בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה:
דברים כח ג

2 בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ:
דברים כח ו

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ודילך דילי ונהוג: (ז) שם ר' יוחנן לטעמיה כל"ל ותוס' ו' נממק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מבואה יזרענה כו'. נ"ב וכ"ק גרים מבואה לא יזרענה קטנית) ע"ל ל"ק הא כו' מתני' בע"י בניימע בבבל:

עין משפט נר מצוה

מז א ב מיי' פ"ח מהל' שכירות הלכה ט טמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' שכד:

מח ג ד ה מיי' פ"ו מהל' גזילה ואבידה הלכה ד סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' רעג סעיף י:

מט ו מיי' פ"ד מהל' שכירות הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קמז סעיף ג וסי' קנה סעיף כט:

נ ז [טוש"ע מ"מ סי' שעח סעיף ה]:

לעזי רש"י

קרישי"ן [קרישון]. שחלים.

מוסף רש"י

אסור לו לאדם שיעמוד על שדה חבירו כו'. שלא יחזקו בעין רעה (ב"ב ב:). שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעת ביאתך מן הדרך. כשבא שאדם בא מן הדרך קשה לו כשיגיע את אשתו ספק נדה יותר מנדה ודאית, שעל ספק הוא מילר ויבלו תקפו ותומר טיהורה היא ועל ספק אי מוקע (שבועות קג.). שיהו צאצאי מעיך במותך. כמוהו ולעומר וכבוד (תענית ו.).